

Maa**k examens** meer **toegankelijk** voor **doven**

Iris Wijnen en Tom Uittenbogert

Dove mensen hebben vaak moeite met het begrijpen van de Nederlandse taal. Dit belemmert hen bij het maken van examens. Het is hoog tijd voor veranderingen, zeker als er met de invoering van het Passend Onderwijs meer dove leerlingen in zullen stromen in reguliere vormen van onderwijs.

Taalproblemen bij dove personen

Iemand die doof geboren is of doof wordt voordat de taalontwikkeling op gang komt (prelinguaal doof) loopt het risico op achterstand in de spraaktaalontwikkeling. Om gesproken taal te verwerven is het horen van klanken, woorden en zinnen essentieel. Voor dove kinderen is deze taal niet (voldoende) toegankelijk. Dankzij de neonatale gehoorscreening in de eerste weken na de geboorte worden mogelijke gehoorproblemen al snel onderkend. Ouders krijgen dan vaak het advies om zowel in het gesproken Nederlands als in de visueel toegankelijke Nederlandse Gebarentaal (NGT) te communiceren met hun kind. De Nederlandse Gebarentaal is een visuele taal. De handen, het gezicht en de ogen staan centraal in plaats van de stem en het gehoor. De Nederlandse Gebarentaal is een natuurlijke taal met een eigen lexicon en een eigen grammatica. Een voorbeeld van een verschil met het gesproken Nederlands is dat de volgorde van gebaren in een zin anders is dan de volgorde van woorden in een Nederlandse zin.

Kinderen die opgroeien in een omgeving waarin gebarentaal optimaal en volwaardig aangeboden wordt, verwerven deze taal op dezelfde manier als horende kinderen de gesproken taal verwerven (Baker, van den Bogaerde & Jansma, 2008). Dit geldt dan vooral voor dove kinderen in een gezin met dove ouders die zelf gebaarvaardig zijn.

De meeste dove kinderen groeien echter op in een gezin met horende ouders. Deze ouders hebben meestal geen ervaring met gebarentaal. Ook als deze ouders bereid zijn om meteen gebarentaal te leren en dit aan hun kind aan te bieden, blijft hun vaardigheid achter in vergelijking met de vaardigheid van dove ouders. Hierdoor loopt de communicatie tussen horende ouders en hun dove kind vaak stroever dan wanneer ouders in hun moedertaal met hun kind kunnen communiceren. Het feit dat het taalaanbod in het gesproken Nederlands niet toegankelijk is en dat de gebarentaal niet meteen beschikbaar is, heeft een negatief effect op de taalontwikkeling in de gesproken- en gebarentaal van het dove kind met horende ouders (Knoors, 2011).

Leesproblemen bij dove personen

De problemen voor dove personen met betrekking tot het Nederlands beperken zich niet tot de waarneming of productie van gesproken Nederlands. Uit verschillende onderzoeken is gebleken dat het gemiddelde niveau van leesbegrip van dove kinderen in het basisonderwijs vergelijkbaar is met dat van horende leerlingen in groep 3. Voor dove jongeren in het middelbaar onderwijs ligt het gemiddelde niveau van leesbegrip op een vergelijkbaar niveau met dat van horende leerlingen van groep 4 (Wauters et al., 2008).

Het gebruik van een cochleair implantaat (CI), een apparaat dat dove en ernstig slechthorende mensen de mogelijkheid biedt om (weer) iets te horen, kan een positief resultaat hebben op het niveau van leesbegrip. Dove personen die gebruikmaken van een CI behalen gemiddeld hogere scores op leesbegrip dan dove personen zonder CI. Toch scoren dove personen met een CI lager dan horende leeftijdsgenoten op het niveau van leesbegrip (Vermeulen et al., 2007; Wauters et al., 2008). Dergelijke achterstanden in het leesniveau hebben een duidelijk effect op het kunnen volgen van onderwijs en het kunnen participeren in de horende maatschappij. Het maken van toetsen en afleggen van